

Examination of Teacher Candidates' Global Social Responsibility Levels Regarding Global Problems

Gözde GÜRBÜZ, İnönü University, ORCID ID: 0000-0002-7148-1919

Mesut AYDIN, İnönü University, ORCID ID: 0000-0002-4256-9436

Abstract

The purpose of this research is to examine the levels of global social responsibility of teacher candidates regarding global problems. In the research, screening model was used to find out the levels of global social responsibility. The Global Social Responsibility Scale developed by Başer (2015) was used while determining the "levels of global social responsibility related to global problems", which constitutes the main problem of the research study. The global social responsibility scale was applied to 460 pre-service teachers working in the departments of Pre-school teaching, Classroom teaching, Social studies teaching and Turkish teaching at İnönü University. During the analysis of the data, one-way analysis of variance (ANOVA), multiple comparison test (Post-Hoc), independent groups t-test and content analysis techniques were used. When the findings are examined, it can be said that the global social responsibility levels of the candidates are high. A significant difference was found according to the education program, gender and field of interest variables. A significant difference was found in the national responsibility sub-dimension according to the class variable, and in the action-oriented responsibility and national responsibility sub-dimensions according to the source of information variable. However, there was no significant difference according to the variables of residence, mother's education level, father's education level, family monthly income and knowledge level.

Keywords: Globalization, global problems, social responsibility

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 23, No 3, 2022
pp. 1429-1460
DOI
10.17679/inuefd.1165608

Article Type
Research Article

Received
22.08.2022

Accepted
19.12.2022

Suggested Citation

Gürbüz, G. & Aydın, M. (2022). Examination of teacher candidates' global social responsibility levels regarding global problems, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 23(3), 1429-1460. DOI: 10.17679/inuefd.1165608

Bu makale İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından Temmuz, 2022 tarihinde kabul edilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The changes that have occurred since the first step of human beings on the earth have reached enormous dimensions over the years. In this process, the increase in population and the development of inventions strengthened the interaction between people. This phase, which consists of the mutual interaction of societies trying to keep up with the innovations brought by the age, has begun to be called "globalization". For example, according to Cochrane and Pain (2000, p. 14), the most important factor affecting the change is the increase in mutual interaction. Similarly, Toulmin (1999, p. 906), in his views on the concept of globalization, mentions that many activities carried out by people increasingly cover the whole world. In order for individuals to adapt to the globalizing world and to have the qualifications required by the new order, education systems have turned into a system where high-level thinking skills such as analysis and problem solving are at the forefront and that leaves the rote. (Şimşek, 1997, p. 89).

If we look briefly at the content of the concept of responsibility; basically, it is the behavior of the individual to assume the consequences of the situations within his/her authority or the actions he/she performs in the face of an event (Özkol, Çelik, & Gönen, 2005, p. 135). Socially responsible individuals have a feeling of helping the people around them. Individuals participating in civil society activities based on this feeling develop cooperation (Scales, Blyth, Berkas, & Kielsmeier, 2000, p. 335). Considering the average of social responsibility levels of teacher candidates regarding global problems, it can be said that the social responsibility levels of prospective teachers regarding global problems are high.

Purpose

The aim of this research is to examine the social responsibility levels and views of teacher candidates towards global problems. The variables of the education program, class, gender, place of residence, mother's education level, father's education level, monthly income, field of interest, knowledge adequacy and information source were used in the study.

The sub-objectives are as follows:

- Social responsibility levels of teacher candidates in terms of various variables does it show a significant difference according to the action-oriented responsibility sub-dimension?
- Social responsibility levels of teacher candidates in terms of various variables does it show a significant difference according to the ecological responsibility sub-dimension?
- Social responsibility levels of teacher candidates in terms of various variables does it show a significant difference according to the altruistic responsibility sub-dimension?
- Social responsibility levels of teacher candidates in terms of various variables does it show a significant difference according to the sub-dimension of national responsibility?

Method

The "screening model" was used in this study, which will reveal the social responsibility levels and views of the students studying at the faculty of education on global problems. The model is used in studies where various data are collected and the findings are

analyzed in order to determine certain characteristics of a group (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2021, p. 16).

The population of the research consists of undergraduate students studying at İnönü University in Malatya. The sample of the research consists of a certain number of Social Studies, Classroom, Turkish and Preschool undergraduate students to be selected from the population.

In addition to the personal information form, the global social responsibility scale was used after obtaining the necessary permissions to collect data in the research.

The global social responsibility scale used in the research was developed by Başer and Kılınç (2015). There are 30 items in the scale for measuring global social responsibility (21 positive and 9 negative). Items 3, 7, 11, 17, 18, 20, 21, 26 and 27 in the scale contain negative judgments and other items contain positive judgments. The social responsibility scale is in the five-point Likert type.

In the quantitative research, the data collected with the help of data collection tools were analyzed with the SPSS package program.

Findings

The following question "What is the level of global social responsibility of teacher candidates towards global problems?" was asked. It is seen that the general average of the global social responsibility levels of the candidates for the problem of global problems is at the level of "I agree ($=3.74$)".

It was determined that the level of global social responsibility of pre-service teachers towards global problems differed significantly according to the variable of the study's education program ($F= 5.130$; $p= .002$; $p<.05$). As a result of the LSD test, the significant difference determined is between the teacher candidates studying in the Preschool Education program and the teacher candidates studying in the Classroom Teaching and Turkish Language Teaching programs. According to the variable of the grade of education, does the level of global social responsibility of teacher candidates for global problems show a significant difference? When the data for the sub-problem, which is the second problem, were examined, it was determined that the level of global social responsibility of the teacher candidates participating in the research did not differ significantly against global problems ($t= -1.358$; $p= .175$; $p>.05$). When the data were examined, it was determined that the levels of global social responsibility of the teacher candidates participating in the research differed significantly according to the gender variable ($t= 4.396$; $p= .000$; $p<.05$). When the settlement variable, where the pre-service teachers spent most of their lives, was examined, it was determined that there was no significant difference ($F= 1.346$; $p= .259$; $p>.05$). It was determined that the global social responsibility levels of teacher candidates did not show a significant difference according to the mother education level variable ($F= ,497$; $p = ,738$; $p>.05$).

It was determined that teacher candidates' levels of global social responsibility towards global problems did not show a significant difference according to the variable of father's education level ($F= 1,277$; $p= ,278$; $p>,05$). It was determined that the global social responsibility levels of teacher candidates did not show a significant difference according to the monthly income of their families ($F= ,455$; $p= ,769$; $p>.05$). It was determined that the global social responsibility levels of teacher candidates differ significantly according to the variable of dealing with global problems ($F= 6.702$; $p= .001$; $p<.05$). As a result of the LSD test, the significant

difference determined is between pre-service teachers who are interested in global problems and pre-service teachers who are sometimes interested in global problems. It is seen that the social responsibility levels of the candidates who are sometimes interested in global issues are significantly higher than those who are interested. According to the variable of seeing the information received at the university as sufficient, it was determined that the levels of global social responsibility of teacher candidates for global problems did not show a significant difference ($F= 2.368$; $p= .095$; $p>.05$). According to the variable of the source of information about global problems, does the level of global social responsibility of teacher candidates show a significant difference? When the data on this question were examined, it was determined that there was no significant difference ($F= 1.098$; $p= .334$; $p>.05$).

Discussion & Conclusion

The social responsibility levels of the candidates regarding global problems are high and significantly different according to the program they are studying. Similarly, as a result of the examination conducted by Seçgin and Yazıcı (2018), it was determined that the candidates have high global social responsibilities. Considering the grade level, it was determined that there was no significant difference in social responsibility levels ($t= -1.358$; $p= .175$; $p>.05$). In the study conducted by Başer (2015), no significant difference was found in the levels of global social responsibility according to the class level variable. When the levels of global social responsibility of teacher candidates regarding global problems were examined according to the gender variable, it was determined that there was a significant difference ($t= 4.396$; $p= .000$; $p<.05$). Ercan (2009), Konakay, Mercanlıoğlu and Ergen (2021), Yılmaz and Arslan (2016), Kesici (2018), Kayalı (2010), Seçgin and Yazıcı (2018) also found results in favor of women.

The global social responsibility levels of teacher candidates did not show a significant difference according to the variable of residence, the mother's education level and the father's education level. Similarly, in the study conducted by Aydın and Çepni (2012), no significant difference was found according to the mother's education level. When it comes to the family's monthly income, knowledge proficiency and resource variables, it was determined that the global social responsibility levels of teacher candidates regarding global problems did not differ significantly. Similarly, Ercan (2009) did not find a significant difference according to socioeconomic status. When the levels of global social responsibility of teacher candidates regarding global problems were examined according to the variable of interest, it was determined that there was a significant difference.

Öğretmen Adaylarının Küresel Sorunlara İlişkin Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin İncelenmesi

Gözde GÜRBÜZ, İnönü Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-7148-1919

Mesut AYDIN, İnönü Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-4256-9436

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeylerini incelemektir. Araştırmada küresel sosyal sorumluluk düzeylerini belirlemede tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın temel problemini oluşturan "Küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri" belirlenirken Başer (2015) tarafından geliştirilen küresel sosyal sorumluluk ölçeğinden yararlanılmıştır. Küresel sosyal sorumluluk ölçeği, İnönü Üniversitesinde Okul öncesi öğretmenliği, Sınıf öğretmenliği, Sosyal bilgiler öğretmenliği ve Türkçe öğretmenliği bölümlerinde yer alan 460 öğretmen adayına uygulanmıştır. Verilerin analizi sırasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA), çoklu karşılaştırma testi (Post-Hoc) ve bağımsız gruplar t-testi ve içerik analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Bulgular incelendiğinde adayların küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Eğitim alınan program, cinsiyet ve ilgi alanı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sınıf değişkenine göre ulusal sorumluluk alt boyutunda, bilgi alınan kaynak değişkenine göre ise eyleme dönük sorumluluk ve ulusal sorumluluk alt boyutlarında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Ancak yerleşim yeri, anne öğrenim düzeyi, baba öğrenim düzeyi, aile aylık geliri ve bilgi düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, küresel sorunlar, sosyal sorumluluk

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 23, Sayı 3, 2022
ss. 1429-1460
DOI
10.17679/inuefd.1165608

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
22.08.2022

Kabul Tarihi
19.12.2022

Önerilen Atıf

Gürbüz, G. & Aydın, M. (2022). Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1429-1460. DOI: 10.17679/inuefd.1165608

Bu makale İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından Temmuz, 2022 tarihinde kabul edilen yüksek lisans tezinden üretilmiştir

Öğretmen Adaylarının Küresel Sorunlara İlişkin Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin İncelenmesi

İnsanoğlunun yeryüzüne ilk adımından itibaren meydana gelen değişimler yıllar içinde çok büyük boyutlara ulaşmıştır. Bu süreçte nüfusun artması, icatların gelişmesi insanlar arasındaki etkileşimi güçlendirmiştir. Çağın getirdiği yeniliklere ayak uydurmaya çalışan toplumların karşılıklı etkileşiminden oluşan bu evreye "küreselleşme" denilmeye başlanmıştır. Küreselleşme kavramına dair birçok görüş öne sürülmüştür. Örneğin Cochrane ve Pain'e göre (2000: 14) meydana gelen değişim üzerinde etkili olan en önemli unsur karşılıklı etkileşimin artmasıdır. Örneğin e-posta sayesinde kilometrelerce uzaktaki insanlarla saniyeler içinde iletişim kurmak artık mümkündür. Seyahatler kültürlerarası etkileşimi olumlu yönde etkilemiş ve üretilen mallar artık tüm dünyada kullanılabilir hale gelmiştir. Burada kastedilen, küreselleşmenin gündelik hayatın her alanına yansımalarıdır. Benzer şekilde Toulmin de (1999: 906) küreselleşme kavramına ilişkin görüşlerinde, insanlar tarafından gerçekleştirilen birçok faaliyetin giderek tüm dünyayı kapsadığından bahsetmektedir. Örneğin küreselleşme sürecinde ortaya çıkan sorunların kapsamı incelendiğinde, sorunun ortaya çıktığı bölge ile sınırlı kalmadığı görülmektedir. Etki alanı bu denli geniş olan sorunların çözümü için toplumların işbirliği içinde olması da büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte toplumsal işbirliğini sağlamak için çeşitli kuruluşlar kurulmaya başlanmıştır. Küresel dünya sorunlarına çözüm üretmek için kurulmuş olan örgütlerin temelinde biz bilinci yer almaktadır. Çevre sorunları, doğal afetler, insan hakları eşitsizlikleri ve daha birçok sorunun ortadan kaldırılmasında güçlü devletler ve dünya iş birliği içinde hareket etmelidir. Nitekim kurulan kuruluşların kapsamı da belirli ilkeler dâhilinde tüm ülkeleri ilgilendirmektedir. Örneğin ulus devletlerin yoksulluk, sağlık veya eğitim alanındaki sorunların çözümü için dünyada söz sahibi olan başka devletlere ihtiyacı olabilir (Palaz, 2016: 648).

Görüldüğü gibi küreselleşme sürecinde yaşanan gelişmelerin birçok olumsuz yönü olduğu söylenebilir. Bu olumsuzlukların toplumlar üzerinde dezavantaj oluşturmaması için geleneksel eğitim uygulamaları değiştirilmiştir. Bireylerin küreselleşen dünyaya uyum sağlamaları ve yeni düzenin gerektirdiği niteliklere sahip olmaları için eğitim sistemleri analiz etme ve problem çözme gibi üst düzey düşünme becerilerinin ön planda olduğu ve ezberden ayrılan bir sisteme dönüşmüştür. (Şimşek, 1997: 89). Ülkeler eğitim programlarını düzenleyerek daha eleştirel düşünen, yeniliklere açık, uluslararası konulara hâkim, sorunların çözümünde nasıl hareket etmesi gerektiğini bilen, farklı düşünen ve kendi değerlerini koruyan vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Dünyayı daha geniş bir perspektiften değerlendirebilen bu kişilerin problem çözme becerileri, çevre bilinci ve küresel sorunlara duyarlılıkları daha fazla gelişecektir. Küresel sorunlar karşısında "küresel vatandaşlık" özelliklerinin geliştirilmesi için yukarıda belirtilen amaçlara ulaşılması gerekmektedir. Örneğin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelendiğinde "Yetkinlikler" bölümünde konu ile ilgili yabancı dilde iletişim, kültürel farkındalık ve ifade gibi önemli kavramlara yer verildiği görülmektedir (MEB, 2018: 5). Bu özelliklerin öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmen, eğitimde istenilen insan tipinin yetiştirilmesinden sorumlu olan kişidir. Bu nedenle öğrencilere küreselleşmenin etkilerini ve küresel sorunlara karşı nasıl bir davranış sergilemeleri gerektiğini açıklayacak olan öğretmenlerin konuya ilişkin algıları oldukça önemlidir. Öğretmenlerin öğrencilere küresel sorunlara dair duyarlılık bilinci kazandırabilmesi için başta sorumluluk değerini benimsetmesi gerekmektedir.

Sorumluluk kavramının içeriğine kısaca bakacak olursak; temelde bireyin yaşadığı bir olay karşısında kendi yetkisi dahilindeki durumların veya gerçekleştirdiği eylemlerin sonuçlarını üstlenme davranışı gösterebilmesidir (Özkoç, Çelik ve Gönen, 2005: 135). Başaran'a (1974) göre sorumluluk, ödev olarak üzerine alınan ya da verilen bir işi her ne pahasına olursa olsun sonuna kadar yapma ve gerektiğinde bunun hesabını vermeye alakalıdır. Bireylerin sorumluluk sahibi olması, toplumun geleceği açısından önem taşımaktadır. Örneğin toplum yararına çeşitli faaliyetlere gönüllü katılımın sağlanabilmesi için sorumluluk duygusunun gelişmiş olması gerekir (Göztaş ve Baytekin, 2009: 2000). Sosyal sorumluluk sahibi bireylerde çevrelerindeki insanlara yardım etme duygusu hakimdir. Bu duyguya dayalı olarak yapılan sivil toplum faaliyetlerine katılım gösteren bireyler iş birliğini geliştirirler (Scales, Blyth, Berkas ve Kielsmeier, 2000: 335). Görüldüğü gibi sosyal sorumluluk, bireylerin sadece yaşadıkları çevreye zarar verebilecek olumsuzluklardan uzak durmaları değil, aynı zamanda toplum yararını gözeterek çeşitli faaliyetlere katılmaları anlamına da gelmektedir (Eilbirt ve Parket, 1973: 3).

Kısacası küreselleşme süreciyle birlikte dünyada meydana gelen küresel sorunlara karşı ortak bir bilinç oluşturmak için sosyal sorumluluk düzeyinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bireylerin sosyal sorumluluk düzeylerini geliştirmek için okulda verilen eğitim ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle gelecek nesillerin mimarı olan öğretmenlerin sosyal sorumluluk düzeylerinin yeterli olup olmadığı oldukça önemlidir. Bu noktadan hareketle araştırmanın temel problemini "öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri" oluşturmaktadır. Araştırmanın temel problemleri şu şekildedir:

- 1- Öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından sosyal sorumluluk düzeyleri eyleme dönük sorumluluk alt boyutuna göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- 2- Öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından sosyal sorumluluk düzeyleri ekolojik sorumluluk alt boyutuna göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- 3- Öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından sosyal sorumluluk düzeyleri özgeci sorumluluk alt boyutuna göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
- 4- Öğretmen adaylarının çeşitli değişkenler açısından sosyal sorumluluk düzeyleri ulusal sorumluluk alt boyutuna göre anlamlı bir fark göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin küresel sorunlara ilişkin sosyal sorumluluk düzeyleri ve görüşlerinin ortaya koyulacağı bu çalışmada hem nicel hem de nitel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırmada "tarama modeli" kullanılmıştır. Model, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek amacıyla çeşitli verilerin toplanıp bulguların analiz edildiği araştırmalarda kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2021: 16).

Evren ve Örneklem

Malatya ilinde bulunan İnönü Üniversitesinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden seçilecek olan belirli sayıda Sosyal Bilgiler, Sınıf, Türkçe ve Okul Öncesi lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem belirlemede örnekleme yöntemlerinden olan "Amaçsal Örneklem Yöntemi" kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin

durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak sağlar (Büyüköztürk vd., 2021: 92)

Tablo 1.

Öğretmen adaylarının demografik özellikleri

Cinsiyet	n	%
Kadın	330	71.7
Erkek	130	28.3
Sınıf	n	%
Üçüncü Sınıf	238	51.7
Dördüncü Sınıf	222	48.3
Program	n	%
Okul öncesi öğretmenliği	126	27.4
Sınıf öğretmenliği	124	27.0
Sosyal bilgiler öğretmenliği	104	22.6
Türkçe öğretmenliği	106	23.0
Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yerleşim Yeri	n	%
Köy	83	18.0
Kasaba	27	5.9
İlçe	109	23.7
İl	241	52.4
Anne Eğitim Düzeyi	n	%
Okur Yazar Değil	91	19.8
Okur Yazar	38	8.3
İlköğretim	234	50.9
Lise	64	13.9
Üniversite	33	7.2
Baba Eğitim Düzeyi	n	%
Okur Yazar Değil	15	3.3
Okur Yazar	20	4.3
İlköğretim	222	48.3
Lise	127	27.6
Üniversite	76	16.5
Aylık Gelir Durumu	n	%
600 TL'den az	12	2.6
601-1000 TL arası	24	5.2
1001-2000 TL arası	79	17.2
2001-3000 TL arası	135	29.3
3001 TL ve üstü	210	45.7
Küresel Sorunlarla İlgilenme Durumu	n	%
Evet	288	62.6
Hayır	31	6.7
Bazen	141	30.7
Üniversitede Alınan Bilgileri Yeterli Görme Durumu	n	%
Yeterli	31	6.7
Yeterli Değil	316	68.7
Kısmen Yeterli	113	24.6
Küresel Sorunlar Hakkında Bilgi Alınan Kaynak	n	%

Televizyon	59	12.8
İnternet	323	70.2
Diğer	78	17.0
Toplam	460	100

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplamak için kişisel bilgi formunun yanında küresel sosyal sorumluluk ölçeği ve görüşme formu gerekli izinlerin alınmasının ardından kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılmış olan küresel sosyal sorumluluk ölçeği Başer ve Kılınc (2015) tarafından geliştirilmiştir. Küresel sosyal sorumluluğun ölçülmesine yönelik ölçekte 30 madde yer almaktadır (21'i olumlu, 9'u olumsuz). Ölçekte 3, 7, 11, 17, 18, 20, 21, 26 ve 27 numaralı maddeler olumsuz, diğer maddeler ise olumlu yargı içermektedir. Sosyal sorumluluk ölçeği beşli likert tipindedir.

Verilerin Analizi

Nicel araştırmada veri toplama araçları yardımıyla toplanan veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Öğretmen Adaylarının Sosyal Sorumluluk Düzeyleri

Araştırmanın “Öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumlulukları hangi düzeydedir?” problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin betimsel istatistiki yöntemlerden aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin genel ortalaması

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	\bar{X}	SS
Eyleme Dönük Sorumluluk	3.47	.715
Ekolojik Sorumluluk	4.37	.717
Özgeci Sorumluluk	4.30	.684
Ulusal Sorumluluk	3.11	.817
GENEL	3.74	.533

Yukarıdaki tablo incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin genel ortalamasının “Katılıyorum (\bar{X} =3,74)” düzeyinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda “Katılıyorum (\bar{X} =3,47)”, “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum (\bar{X} =4,37)”, “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum (\bar{X} =4,30)”, “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda ise “Kararsızım (\bar{X} =3,11)” düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının küresel sorunlara yönelik sosyal sorumlulukları ortalamalar bağlamında değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının küresel sorunlara yönelik sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Eğitim Alınan Program Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Eğitim alınan program değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin eğitim alınan program değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Programlar	n	\bar{X}	SS	F	p	Fark (LSD)
Eyleme Dönük Sorumluluk	1-Okul Öncesi	126	3.57	.719	2.513	.058	
	2-Sınıf	124	3.42	.732			
	3-Sosyal Bilgiler	104	3.55	.602			
	4-Türkçe	106	3.35	.776			
	Toplam	460	3.47	.715			
Ekolojik Sorumluluk	1-Okul Öncesi	126	4.52	.593	2.754	.042	
	2-Sınıf	124	4.30	.778			1-2
	3-Sosyal Bilgiler	104	4.31	.679			1-3
	4-Türkçe	106	4.31	.793			1-4
	Toplam	460	4.37	.717			
Özgeci Sorumluluk	1-Okul Öncesi	126	4.47	.513	4.258	.006	
	2-Sınıf	124	4.19	.813			1-2
	3-Sosyal Bilgiler	104	4.28	.646			1-3
	4-Türkçe	106	4.23	.702			1-4
	Toplam	460	4.30	.684			
Ulusal Sorumluluk	1-Okul Öncesi	126	3.29	.842	3.830	.010	
	2-Sınıf	124	3.11	.855			
	3-Sosyal Bilgiler	104	3.08	.758			1-3
	4-Türkçe	106	2.93	.763			1-4
	Toplam	460	3.11	.817			
GENEL	1-Okul Öncesi	126	3.88	.484	5.130	.002	
	2-Sınıf	124	3.68	.598			1-2
	3-Sosyal Bilgiler	104	3.75	.467			1-4
	4-Türkçe	106	3.63	.538			
	Toplam	460	3.74	.533			

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin eğitim alınan program değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde eğitim alınan program değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir (F= 5,130; p= ,002; p<,05). Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adayları arasındadır. Elde edilen bu

bulguya göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin eğitim alınan program değişkeni açısından birbirine benzemediği söylenebileceği gibi eğitim alınan programın öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki ettiği de söylenebilir. Okul Öncesi programındaki adayların sosyal sorumluluk ortalamaları genel olarak Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Türkçe programlarına göre daha yüksektir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin eğitim alınan program değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 2,513$; $p= ,058$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin eğitim alınan program değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F= 2,754$; $p= ,042$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adayları arasındadır. Okul Öncesi programında yer alan adayların sosyal sorumluluk düzeyleri Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe programlarından anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin eğitim alınan program değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F= 4,258$; $p= ,006$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adayları arasındadır. Okul Öncesi programında yer alan adayların sosyal sorumluluk düzeyleri Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe programlarından anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin eğitim alınan program değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F= 3,830$; $p= ,010$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adayları arasındadır. Okul Öncesi programında yer alan adayların sosyal sorumluluk düzeyleri Sosyal Bilgiler ve Türkçe programlarından anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır.

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Öğrenim görülen sınıf değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden Bağımsız Örneklem t-Testi analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 4.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Ölçeği	Sorumluluk	Sınıf	n	\bar{X}	SS	t	p
Eyleme Dönük Sorumluluk		Üç	238	3.45	.711	-.868	.386
		Dört	222	3.50	.721		
Ekolojik Sorumluluk		Üç	238	4.36	.775	-.334	.739
		Dört	222	4.38	.652		
Özgeci Sorumluluk		Üç	238	4.30	.712	-.006	.995
		Dört	222	4.30	.654		
Ulusal Sorumluluk		Üç	238	3.01	.814	-2.674	.008
		Dört	222	3.22	.809		
GENEL		Üç	238	3.71	.539	-1.358	.175
		Dört	222	3.78	.525		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde öğrenim görülen sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t = -1,358$; $p = ,175$; $p >,05$). Elde edilen bu bulguya göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından birbirine benzediği söylenebileceği gibi sınıfın öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki etmediği de söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t = -,868$; $p = ,386$; $p >,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t = -,334$; $p = ,739$; $p >,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk

düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t = -.006$; $p = .995$; $p > .05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t = -2,674$; $p = .008$; $p < .05$). Belirlenen anlamlı farklılık, dördüncü sınıfta öğrenimine devam öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda üçüncü sınıfta öğrenimine devam öğretmen adaylarına göre yüksek olmasından dolayı dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları lehinedir ($Ort_{dört} = 3,22 > Ort_{üç} = 3,01$).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden Bağımsız Örneklem t-Testi analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Kadın	330	3.51	.694	1.668	.096
	Erkek	130	3.38	.763		
Ekolojik Sorumluluk	Kadın	330	4.46	.643	4.040	.000
	Erkek	130	4.13	.835		
Özgeci Sorumluluk	Kadın	330	4.39	.631	4.614	.000
	Erkek	130	4.05	.750		
Ulusal Sorumluluk	Kadın	330	3.19	.834	3.211	.001
	Erkek	130	2.92	.742		
GENEL	Kadın	330	3.81	.509	4.396	.000
	Erkek	130	3.57	.556		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi verileri yer almaktadır. Veriler

incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t= 4,396$; $p= ,000$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılık, kadın öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin erkek öğretmen adaylarına göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmen adayları lehinedir ($Ort_{kız}=3,81 > Ort_{erkek}=3,57$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($t= 1,668$; $p= ,096$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t= 4,040$; $p= ,000$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılık, kadın öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda erkek öğretmen adaylarına göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmen adayları lehinedir ($Ort_{kız}=4,46 > Ort_{erkek}=4,13$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t= 4,614$; $p= ,000$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılık, kadın öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda erkek öğretmen adaylarına göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmen adayları lehinedir ($Ort_{kız}=4,39 > Ort_{erkek}=4,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($t= 3,211$; $p= ,001$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılık, kadın öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda erkek öğretmen adaylarına göre yüksek olmasından dolayı kadın öğretmen adayları lehinedir ($Ort_{kız}=3,19 > Ort_{erkek}=2,92$).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim yeri değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 6.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin yerleşim yeri değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Yerleşim Yerleri	n	\bar{X}	SS	F	p
Eyleme Dönük Sorumluluk İlçe	Köy	83	3.43	.776	.662	.576
	Kasaba	27	3.42	.663		
	İlçe	109	3.56	.690		
	İl	241	3.46	.712		
	Toplam	460	3.47	.715		
Ekolojik Sorumluluk	Köy	83	4.36	.802	1.146	.330

	Kasaba	27	4.12	.732		
	İlçe	109	4.39	.729		
	İl	241	4.38	.678		
	Toplam	460	4.37	.717		
Özgeci Sorumluluk	Köy	83	4.18	.837		
	Kasaba	27	4.15	.687		
	İlçe	109	4.38	.608	1.764	.153
	İl	241	4.31	.654		
	Toplam	460	4.30	.684		
Ulusal Sorumluluk	Köy	83	3.10	.922		
	Kasaba	27	3.04	.739		
	İlçe	109	3.21	.832	.659	.578
	İl	241	3.08	.781		
	Toplam	460	3.11	.817		
GENEL	Köy	83	3.70	.639		
	Kasaba	27	3.63	.540		
	İlçe	109	3.82	.481	1.346	.259
	İl	241	3.74	.513		
	Toplam	460	3.74	.533		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde yerleşim yeri değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 1,346$; $p= ,259$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,662$; $p= ,576$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 1,146$; $p= ,330$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 1,764$; $p= ,153$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,659$; $p= ,578$; $p>,05$).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Anne Öğrenim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Anne eğitim düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 7.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Okur Yazar Değil	91	3.49	.629	.572	.683
	Okur Yazar	38	3.37	.724		
	İlköğretim	234	3.48	.722		
	Lise	64	3.42	.761		
	Üniversite	33	3.60	.803		
	Toplam	460	3.47	.715		
Ekolojik Sorumluluk	Okur Yazar Değil	91	4.42	.743	.192	.942
	Okur Yazar	38	4.32	.792		
	İlköğretim	234	4.36	.701		
	Lise	64	4.36	.714		
	Üniversite	33	4.32	.714		
	Toplam	460	4.37	.717		
Özgeci Sorumluluk	Okur Yazar Değil	91	4.31	.698	.096	.984
	Okur Yazar	38	4.31	.671		
	İlköğretim	234	4.28	.673		
	Lise	64	4.32	.688		
	Üniversite	33	4.25	.761		
	Toplam	460	4.30	.684		
Ulusal Sorumluluk	Okur Yazar Değil	91	3.22	.777	1.793	.129
	Okur Yazar	38	3.02	.853		
	İlköğretim	234	3.15	.847		
	Lise	64	2.90	.777		
	Üniversite	33	3.08	.686		
	Toplam	460	3.11	.817		
GENEL	Okur Yazar Değil	91	3.78	.466	.497	.738
	Okur Yazar	38	3.68	.565		
	İlköğretim	234	3.75	.546		
	Lise	64	3.68	.528		
	Üniversite	33	3.77	.601		
	Toplam	460	3.74	.533		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde

anne eğitim düzeyi değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,497$; $p= ,738$; $p>,05$). Elde edilen bu bulguya göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkeni açısından birbirine benzediği söylenebileceği gibi anne eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki etmediği de söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,572$; $p= ,683$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,192$; $p= ,942$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,096$; $p= ,984$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 1,793$; $p= ,129$; $p>,05$).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Baba Öğretim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Baba eğitim düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 8.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Eğitim Düzeyi	n	\bar{X}	SS	F	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	Okur Yazar Değil	15	3.46	.815	1.110	.351
	Okur Yazar	20	3.79	.471		
	İlköğretim	222	3.44	.681		
	Lise	127	3.47	.765		
	Üniversite	76	3.49	.755		
	Toplam	460	3.47	.715		
Ekolojik Sorumluluk	Okur Yazar Değil	15	4.57	.579	1.713	.146
	Okur Yazar	20	4.48	.606		
	İlköğretim	222	4.42	.674		
	Lise	127	4.31	.785		

	Üniversite	76	4.23	.756		
	Toplam	460	4.37	.717		
Özgeci Sorumluluk	Okur Yazar Değil	15	4.34	.783		
	Okur Yazar	20	4.44	.546		
	İlköğretim	222	4.31	.673	.970	.423
	Lise	127	4.31	.693		
	Üniversite	76	4.17	.712		
	Toplam	460	4.30	.684		
Ulusal Sorumluluk	Okur Yazar Değil	15	3.58	.739		
	Okur Yazar	20	3.32	.819		
	İlköğretim	222	3.11	.823	1.923	.106
	Lise	127	3.03	.812		
	Üniversite	76	3.12	.799		
	Toplam	460	3.11	.817		
GENEL	Okur Yazar Değil	15	3.88	.466		
	Okur Yazar	20	3.96	.426		
	İlköğretim	222	3.74	.528	1.277	.278
	Lise	127	3.72	.549		
	Üniversite	76	3.70	.552		
	Toplam	460	3.74	.533		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde baba eğitim düzeyi değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F=1,277$; $p=,278$; $p>,05$). Elde edilen bu bulguya göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkeni açısından birbirine benzediği söylenebileceği gibi baba eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki etmediği de söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F=1,110$; $p=,351$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F=1,713$; $p=,146$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F=,970$; $p=,423$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk

düzeylerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F=1,923$; $p=,106$; $p>,05$).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aile Aylık Geliri Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Ailelerinin aylık gelir durumu değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistikî yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 9.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Gelir Durumu	n	\bar{X}	SS	F	p
Eyleme Dönük Sorumluluk	600 TL'den az	12	3.56	.668	.832	.505
	601-1000 TL arası	24	3.55	.809		
	1001-2000 TL arası	79	3.42	.776		
	2001-3000 TL arası	135	3.40	.702		
	3001 TL ve üstü	210	3.52	.692		
	Toplam	460	3.47	.715		
Ekolojik Sorumluluk	600 TL'den az	12	4.13	.879	.791	.531
	601-1000 TL arası	24	4.29	.969		
	1001-2000 TL arası	79	4.33	.699		
	2001-3000 TL arası	135	4.44	.680		
	3001 TL ve üstü	210	4.36	.706		
	Toplam	460	4.37	.717		
Özgeci Sorumluluk	600 TL'den az	12	4.20	.868	.484	.748
	601-1000 TL arası	24	4.16	.927		
	1001-2000 TL arası	79	4.28	.725		
	2001-3000 TL arası	135	4.28	.670		
	3001 TL ve üstü	210	4.33	.636		
	Toplam	460	4.30	.684		
Ulusal Sorumluluk	600 TL'den az	12	3.43	.687	.789	.533
	601-1000 TL arası	24	3.16	.862		
	1001-2000 TL arası	79	3.04	.808		
	2001-3000 TL arası	135	3.07	.835		
	3001 TL ve üstü	210	3.14	.812		
	Toplam	460	3.11	.817		
GENEL	600 TL'den az	12	3.78	.580	.455	.769
	601-1000 TL arası	24	3.74	.764		
	1001-2000 TL arası	79	3.70	.567		
	2001-3000 TL arası	135	3.71	.510		
	3001 TL ve üstü	210	3.78	.503		
	Toplam	460	3.74	.533		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık

gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde aile aylık gelir durumu değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,455$; $p= ,769$; $p>,05$). Elde edilen bu bulguya göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkeni açısından birbirine benzediği söylenebileceği gibi aile aylık gelir durumunun öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki etmediği de söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,832$; $p= ,505$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,791$; $p= ,531$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,484$; $p= ,748$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin aile aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,789$; $p= ,533$; $p>,05$).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının İlgili Alanı Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Küresel sorunlarla ilgilenme değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistikî yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 10.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Durum	n	\bar{X}	SS	F	p	Fark
Eyleme Dönük Sorumluluk	1-Evet	288	3.57	.6968	7.589	.001	1-3
	2-Hayır	31	3.41	.674			
	3-Bazen	141	3.29	.731			
	Toplam	460	3.47	.715			
Ekolojik Sorumluluk	1-Evet	288	4.45	.653	5.912	.003	1-3
	2-Hayır	31	4.30	.680			
	3-Bazen	141	4.20	.818			
	Toplam	460	4.37	.717			

Özgeci Sorumluluk	1-Evet	288	4.35	.636	2.226	.109	
	2-Hayır	31	4.20	.794			
	3-Bazen	141	4.21	.744			
	Toplam	460	4.30	.684			
Ulusal Sorumluluk	1-Evet	288	3.13	.838	.425	.654	
	2-Hayır	31	3.00	.854			
	3-Bazen	141	3.10	.768			
	Toplam	460	3.11	.817			
GENEL	1-Evet	288	3.81	.522	6.702	.001	1-3
	2-Hayır	31	3.66	.469			
	3-Bazen	141	3.62	.547			
	Toplam	460	3.74	.533			

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F= 6,702$; $p= ,001$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları ile bazen küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları arasındadır. Küresel sorunlarla ilgilenen adayların sosyal sorumluluk düzeylerinin, bazen ilgilenenlere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguya göre küresel sorunlarla ilgilenme durumunun öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki ettiği de söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F= 7,589$; $p= ,001$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları ile bazen küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları arasındadır. Küresel sorunlarla ilgilenen adayların sosyal sorumluluk düzeylerinin, bazen ilgilenenlere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F= 5,912$; $p= ,003$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları ile bazen küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları arasındadır. Küresel sorunlarla ilgilenen adayların sosyal sorumluluk düzeylerinin, bazen ilgilenenlere göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 2,226$; $p= ,109$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk

düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,425$; $p= ,654$; $p>,05$).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Bilgi Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 11.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği Durum	n	\bar{X}	SS	F	p	
Eyleme Dönük Sorumluluk	Yeterli	31	3.27	.940	1.904	.150
	Yeterli Değil	316	3.46	.734		
	Kısmen Yeterli	113	3.55	.574		
	Toplam	460	3.47	.715		
Ekolojik Sorumluluk	Yeterli	31	4.19	.812	1.932	.146
	Yeterli Değil	316	4.41	.723		
	Kısmen Yeterli	113	4.30	.667		
	Toplam	460	4.37	.717		
Özgeci Sorumluluk	Yeterli	31	4.09	.766	2.064	.128
	Yeterli Değil	316	4.33	.689		
	Kısmen Yeterli	113	4.25	.639		
	Toplam	460	4.30	.684		
Ulusal Sorumluluk	Yeterli	31	2.90	.674	1.222	.296
	Yeterli Değil	316	3.12	.848		
	Kısmen Yeterli	113	3.15	.759		
	Toplam	460	3.11	.817		
GENEL	Yeterli	31	3.54	.521	2.368	.095
	Yeterli Değil	316	3.75	.554		
	Kısmen Yeterli	113	3.76	.466		
	Toplam	460	3.74	.533		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 2,368$; $p= ,095$; $p>,05$). Elde edilen bu bulguya göre üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkeninin öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki etmediği söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 1,904$; $p= ,150$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir (F= 1,932; p= ,146; p>,05).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir (F= 2,064; p= ,128; p>,05).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin üniversitede alınan bilgileri yeterli görme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir (F= 1,122; p= ,296; p>,05).

Küresel Sosyal Sorumluluk Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Bilgi Alınan Kaynak Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmanın “Küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” olan alt problemi için öğretmen adaylarından toplanan verilerin çıkarımsal istatistiki yöntemlerden ANOVA analizi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 12.

Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre analiz verileri

Sosyal Sorumluluk Ölçeği	Durum	n	\bar{X}	SS	F	p	Fark
Eyleme Dönük Sorumluluk	1-Televizyon	59	3.30	.798	3.223	.041	3-1
	2-İnternet	323	3.47	.714			
	3-Diğer	78	3.62	.629			
	Toplam	460	3.47	.715			
Ekolojik Sorumluluk	1-Televizyon	59	4.24	.738	1.267	.283	
	2-İnternet	323	4.40	.684			
	3-Diğer	78	4.35	.825			
	Toplam	460	4.37	.717			
Özgeci Sorumluluk	1-Televizyon	59	4.23	.737	.844	.431	
	2-İnternet	323	4.32	.655			
	3-Diğer	78	4.23	.756			
	Toplam	460	4.30	.684			
Ulusal Sorumluluk	1-Televizyon	59	3.33	.918	5.081	.007	1-2 3-2
	2-İnternet	323	3.03	.780			
	3-Diğer	78	3.27	.845			
	Toplam	460	3.11	.817			
GENEL	1-Televizyon	59	3.68	.566	1.098	.334	
	2-İnternet	323	3.74	.523			
	3-Diğer	78	3.81	.548			
	Toplam	460	3.74	.533			

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA verileri yer almaktadır. Veriler incelendiğinde küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 1,098$; $p= ,334$; $p>,05$). Elde edilen bu bulguya göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkeni açısından birbirine benzediği söylenebileceği gibi küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkeninin öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki etmediği de söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F=3,223$; $p= ,041$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılık yapılan LSD testi neticesinde ortaya çıkmıştır. Bilgi kaynağı televizyon olan öğretmen adaylarının bilgi kaynağı diğer olarak nitelendirilen radyo, dersler, kitap, dergi, gazete, bilimsel dergi ve bilimsel toplantılar olan öğretmen adaylarından daha düşük sosyal sorumluluk düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= 1,267$; $p= ,283$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($F= ,844$; $p= ,431$; $p>,05$).

Araştırmada kullanılan sosyal sorumluluk ölçeğinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($F= 5,081$; $p= ,007$; $p<,05$). Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde belirlenmiştir. Bilgi kaynağı internet olan öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk düzeyleri, bilgi kaynağı televizyon ve diğer olarak nitelendirilen radyo, dersler, kitap, dergi, gazete, bilimsel dergi, bilimsel toplantılar olan öğretmen adaylarına göre anlamlı şekilde düşük çıkmıştır. Elde edilen bu bulguya göre öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkeni açısından birbirine benzemediği söylenebileceği gibi küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkeninin öğretmen adaylarının “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etki ettiği de söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin sosyal sorumluluk düzeyleri ortalamalarına bakıldığında, adayların küresel sorunlara ilişkin sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Alt boyutları incelendiğinde, ekolojik sorumluluk düzeylerinin en

yüksek, ulusal sorumluluk düzeylerinin ise en düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Seçgin ve Yazıcı (2018) tarafından gerçekleştirilen inceleme sonucunda adayların küresel sosyal sorumluluklarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada da ölçeğin alt boyutlarında ekolojik sorumluluk düzeyi yüksek, ulusal sorumluluk ise en düşük bulunmuştur. Yine Benzer şekilde Büyükdöğün (2020) ve Kesici (2018) tarafından yapılan araştırmaların sonucunda da öğrencilerin sosyal sorumluluk algılarının yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu araştırmada elde edilen sonucu destekler nitelikte Yetiş (2019) tarafından yapılan bir araştırmada da öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri eğitim alınan program değişkenine göre incelendiğinde, anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adayları ile Sınıf Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği programlarında öğrenim gören öğretmen adayları arasındadır. Araştırmada yer alan alt boyutlardan “Eyleme Dönük Sorumluluk” boyutunda anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. “Ekolojik Sorumluluk” boyutunda ise anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Belirlenen anlamlı farklılığa göre Okul Öncesi Öğretmenliği programında yer alan adayların puanları Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe programlarından yüksek çıkmıştır. “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda da anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığa göre Okul Öncesi Öğretmenliği programında yer alan adayların puan ortalamalarının Sınıf, Sosyal Bilgiler ve Türkçe programlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Son olarak “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda da anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılık incelendiğinde Okul Öncesi Öğretmenliği programında yer alan adayların ulusal sorumluluk düzeylerinin Sosyal Bilgiler ve Türkçe programlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Tikka, Kuitunen ve Tynys (2000) tarafından yapılan araştırmada eğitim alınan bölüm değişkeninin bireylerin tutumlarına etki ettiği tespit edilmiştir. Seçgin ve Yazıcı (2018) da bu araştırmayı destekler nitelikte eğitim alınan program değişkeninin küresel sosyal sorumluluk düzeylerini etkilediğini belirlemiştir. Araştırmaya göre Sosyal Bilgiler öğretmen adayları eyleme dönük, ekolojik, özgeci ve ulusal sorumluluk alt boyutlarında Tarih öğretmeni adaylarından daha yüksek puanlar almışlardır. Benzer şekilde Kayalı (2010) Sosyal Bilgiler bölümünde yer alan adayların Türkçe ve Sınıf öğretmenliğine göre daha yüksek puan aldığını tespit etmiştir. Kırılmaz vd. (2018) tarafından yürütülen araştırmada ise burada elde edilen bulgunun tam tersi bir sonuca ulaşılmıştır. Kırılmaz vd. ulaştığı sonuca göre öğrencilerin yer aldığı bölümün küresel sosyal sorumluluk düzeyleri üzerinde herhangi bir etkisi olmamıştır.

Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan eyleme dönük, ekolojik ve özgeci sorumluluk boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ulusal sorumluluk boyutunda ise araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılık, dördüncü sınıfta öğrenimine devam öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda üçüncü sınıfta öğrenimine devam öğretmen adaylarına göre yüksek olmasından dolayı dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları lehinedir. Benzer şekilde Başer (2015) ve Kırılmaz vd. (2018) araştırmasında sınıf düzeyine göre sosyal sorumluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Bu

araştırmayı destekler şekilde Kesici (2018) tarafından yapılan araştırmada da sınıf düzeyinin sorumluluğu etkilemediği belirlenmiştir. Güdürü (2021) ise bu araştırmadan farklı olarak alt sınıfta olanların sorumluluk düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Aynı şekilde Aydın ve epni (2012) tarafından gerçekleştiren araştırmada 6. ve 7. sınıfta okuyanların 8. sınıfa göre daha olumlu tutumlara sahip olduğu saptanmıştır.

Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılık, kız ğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin erkek ğretmen adaylarına göre yüksek olmasından dolayı kız ğretmen adayları lehinedir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan “Eyleme Dönük Sorumluluk” boyutunda ğretmen adaylarının küresel sorunlara yönelik sosyal sorumluluk düzeyinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen ğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılık, kız ğretmen adayları lehinedir. “zgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen ğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılık yine kız ğretmen adaylarının lehine bulunmuştur. “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen ğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılık, kız ğretmen adayları lehinedir. Yetiş (2019) de aynı şekilde kız öğrencilerin bireysel sosyal sorumluluk düzeylerini erkeklere göre daha yüksek bulmuştur. Tikka, Kuitunen ve Tynys (2000) kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye karşı daha fazla sorumluluk gösterme eğiliminde olduğunu belirlemiştir. Kırılmaz vd. (2018) de kadınların sosyal sorumluluk düzeyleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde Bamber, Bullivant ve Stead (2013) tarafından İngiltere’de yapılan araştırmada kadınların küresel öğrenmeye ilişkin oldukça olumlu tutumlar geliştirdiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Yılmaz, Boone ve Andersen (2004) tarafından yapılan araştırmada kız öğrencilerin erkeklere göre evre sorunlarına ilişkin daha destekleyici oldukları görülmüştür. Ercan (2009), Konakay, Mercanlioğlu ve Ergen (2021), Yılmaz ve Arslan (2016), Kesici (2018), Kayalı (2010), Secgin ve Yazıcı (2018) tarafında yapılan araştırmalarda da kadınların lehine olacak şekilde sonuçlar bulunmuştur. Bazı araştırmalarda ise tam tersi yönde bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin Worsley ve Skrzypiec (1998) tarafından Avustralya’da gerçekleştiren çalışmada kadınların erkeklere göre evre sorunlarına ilişkin daha karamsar oldukları tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri yerleşim yeri değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan eyleme dönük, ekolojik, özgeci ve ulusal sorumluluk boyutlarında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Benzer şekilde Grbzoğlu Yalmanı ve Gözüm’n (2011) araştırmasında ve Konakay vd. (2021) gerçekleştirdiği çalışmada yerleşim yeri değişkenine ilişkin sosyal sorumluluk kısmında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bazı çalışmalarda ise anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Yılmaz, Boone ve Andersen (2004) tarafından yapılan çalışmada Őehirde yaşayanların diğerlerine göre evre sorunlarına daha olumlu yaklaştığı görülmüştür. Benzer şekilde Yılmaz ve Arslan’ın (2011) araştırmasında yaşanılan yer değişkenine göre Őehirde yaşayan bireylerin evre duyarlılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Anlamlı bulunan bir diğer sonuç olan Başer’in (2015) alışmasında eyleme dönük sorumluluk alt

boyutunda nüfusu büyük yerlerde yaşayanların eyleme dönük sorumlulukları daha yüksek bulunmuştur. Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri anne öğrenim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan eyleme dönük, ekolojik, özgeci ve ulusal sorumluluk boyutlarında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Benzer şekilde Aydın ve Çepni (2012) tarafından yapılan araştırmada anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Farklı araştırmalarda ise anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Örneğin Güdürü'nün (2021) araştırmasında annesi ilkokul ve lise mezunlarının okuma yazma bilmeyenlere göre daha iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yılmaz ve Arslan'ın (2011) çalışmasında annesi üniversite mezunu olanların ilkokul mezunlarına göre çevreyi koruma davranışında artış gözlenmiştir. Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri baba öğrenim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan eyleme dönük, ekolojik, özgeci ve ulusal sorumluluk boyutlarında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Benzer şekilde Başer'in (2015) çalışmasında baba eğitim düzeyinde anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir. Güdürü (2021) tarafından yapılan araştırmada bu araştırmayı destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır ve baba eğitim durumuna dair anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır. Yılmaz ve Arslan'ın (2011) çalışmasında da bu araştırmada elde edilen bulguları destekler şekilde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kayalı'nın (2010) araştırmasında ise farklı olarak babanın eğitim durumuna göre adayların tutumları incelendiğinde, lise ve üniversite eğitim düzeyine sahip olanların tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri ailenin aylık geliri değişkenine göre incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan eyleme dönük, ekolojik, özgeci ve ulusal sorumluluk boyutlarında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Benzer şekilde Ercan (2009) sosyoekonomik duruma göre anlamlı bir fark saptamamıştır. Güdürü'nün (2021) çalışmasında aile gelir düzeyinin de sorumluluk üzerinde anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı tespit edilmiştir. Başer (2015) gelir düzeyine ilişkin bulgular da yine benzer şekilde anlamlı bir fark saptamamıştır. Sadık (2013) tarafından yapılan çalışmada da ailenin sosyoekonomik düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Farklı olarak Özkan, Akgül Gök, Kocaoğlu, Taşkıran, Özdemir ve Muslu Köse (2015) tarafından öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeylerinin ölçüldüğü bir çalışmada ailelerin aylık gelirleriyle sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, aile geliri yüksek olan bireylerin sosyal sorumluluk düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri ilgi alanı değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları ile bazen küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları arasında olduğu saptanmıştır. Buna göre küresel sorunlarla ilgilenen adayların küresel sosyal sorumluluk düzeyleri bazen seçeneğini tercih edenlere oranla daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada yer alan alt boyutlardan "Eyleme Dönük Sorumluluk" boyutunda öğretmen adaylarının küresel sorunlara yönelik sosyal sorumluluk düzeyinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen farklılık küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları ile bazen küresel sorunlarla ilgilenen öğretmen adayları arasındadır. "Ekolojik Sorumluluk" alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk

düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Farklılık bu boyutta da adaylardan küresel sorunlarla ilgilenen ve bazen diyenler arasındadır. “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda da araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlarla ilgilenme durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzer şekilde Ateş (2018) tarafından yapılan araştırmada toplumsal sorunlarla ilgilenen öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik puanları ilgilenmeyenlere göre yüksek çıkmıştır. Karatekin, Kuş ve Merey’in (2014) çalışmasında adayların sosyal katılım oranındaki düşüklük, çevre sorunlarına yönelik duyarsızlığa bağlanmıştır. Kuhlemeier, Van Den Bergh ve Lagerweij (1999) tarafından Hollanda’da ülke çapında yapılan araştırmada 9. sınıf öğrencilerinin %35’inin çevre konularında ekstra çaba göstermeye istekli olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri üniversitede alınan bilgi yeterliliği değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan eyleme dönük, ekolojik, özgeci ve ulusal sorumluluk boyutlarında da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğretmen adaylarının bilgi yeterlilik düzeyleri, küresel sosyal sorumluluk düzeyleri üzerinde etki etmemiştir. Benzer şekilde Kuhlemeier vd. (1999) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin çevresel bilgi, tutum ve davranışları arasındaki ilişki oldukça zayıf bulunmuştur. Ercan’ın (2009) araştırmasında ise farklı olarak sosyal sorumluluğun uygulanmasına ilişkin lisans öncesi eğitim almış öğretmenlerin aldığı puanlar lisans eğitimi alanlardan yüksek çıkmıştır. Harun, Hock ve Othman (2011) tarafından yapılan araştırmada bireylerin bilgi düzeyleri ve tutumları arasında da anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bradley, Waliczek ve Jazicek (1999) tarafından yapılan araştırmada öğrencilere on günlük çevre eğitimi bilgilendirme çalışması yapılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Araştırma sonucu incelendiğinde öğrencilerin çevre bilimleri dersini tamamladıktan sonra çevre bilgi puanlarının %22 artışı gözlemlenmiştir. Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri bilgi alınan kaynak değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmada yer alan alt boyutlardan “Eyleme Dönük Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde bilgi kaynağı televizyon olan öğretmen adayları ile bilgi kaynağı diğer olarak nitelendirilen radyo, dersler, kitap, dergi, gazete, bilimsel dergi ve bilimsel toplantılar olan öğretmen adayları arasındadır. Bilgi kaynağı olarak “diğer” kaynaklardan birini seçen adayların küresel sosyal sorumluluk düzeyleri “televizyon” kaynağını seçenlere göre daha yüksektir. “Ekolojik Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. “Özgeci Sorumluluk” alt boyutunda anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. “Ulusal Sorumluluk” alt boyutunda araştırmaya dahil edilen öğretmen adaylarının küresel sorunlara karşı küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin küresel sorunlar hakkında bilgi alınan kaynak değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın yapılan LSD testi neticesinde bilgi kaynağı internet olan öğretmen adayları ile bilgi kaynağı televizyon ve diğer olarak nitelendirilen radyo, dersler, kitap, dergi, gazete, bilimsel dergi, bilimsel toplantılar olan öğretmen adayları

arasındadır. Erdal, Erdal ve Yücel (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada üniversite öğrencilerinin çevre bilinç düzeyleri ölçülmüş ve araştırma sonucunda bireylerin çevre sorunlarına dair bilgileri çoğunlukla televizyon ve internetten aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmacı, öğrencilerin bilgi kaynağı olarak televizyon ve interneti kullanmasının geri bildirim sağlanamamasından dolayı bilgi düzeylerinin düşük kalmasına sebep olduğunu belirtmektedir. Uymaz (2021) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının konuya dair bilgi aldıkları kaynakların başında sosyal medya uygulamaları yer almıştır. Campbell, Medina-Jerez, Erdoğan ve Zhang (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ABD, Türkiye ve Bolivya'da yer alan öğretmenlerin çevre eğitime ilişkin tutumları incelenmiştir. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, küresel çevre sorunlarına ilişkin bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Bilgi kaynağı değişkeni açısından incelendiğinde ABD'de ana bilgi kaynağı olarak internet ve gazeteler ilk sıralarda yer almaktadır. Türkiye'de ilk sırada internet, ikinci sırada ders kitaplar, üçüncü sırada ise gazeteler yer almıştır. Bolivya'da ise gazete birincil bilgi kaynağıdır.

Araştırma sadece öğretmen adayları ile sınırlı kalmayıp okullardaki öğretmen ve öğrencilere de uygulanabilir. Sosyal sorumluluk ile ilgili çalışmaların sayısı artırılarak daha geniş bir perspektiften değerlendirme yapılabilir. Araştırma, daha fazla üniversitede, farklı bölümlerde daha geniş bir örnekleme yapılabilir. Ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerine sosyal sorumluluk ile ilgili konu alanları sunularak daha duyarlı bireyler yetiştirilebilir. Bireylerin eğitim süreçleri ailede başladığı için ailelere sosyal sorumluluk konusunda bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Öğretmen adaylarının küresel sorunlara ilişkin bilgilerini davranışa dönüştürebilmeleri için çeşitli etkinlikler yapılabilir. Öğretmen adaylarının ulusal sorumluluk düzeylerini geliştirebilmek için konu ile ilgili değerler lisans programlarına yansıtılabilir. Ulusal sorumluluk bilincinin gelişmesinde önemli rol oynayan Sosyal Bilgiler dersinin içeriğinde vatandaşlık konularına daha geniş yer verilerek, küçük yaşlardan itibaren milli bilinç kazandırılabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulu'ndan (01.11.2021-E. 103649) etik izin alınmıştır.

Kaynakça/References

- Ateş, H. (2018). Fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarının ve bilgi düzeylerinin araştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31(2) ss. 507-531
- Aydın, F. ve Çepni, O. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Karabük ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18. ss. 189-207
- Bamber, B., Bullivant, A. ve Stead, D. (2013). Measuring attitudes towards global learning among future educators in England. *International Assignment of Development Education and Global Learning*. 5(3). ss. 5–27.
- Başaran, İ.E. (1974). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Başer, E. H. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Kütahya
- Bradley, J.C., Waliczek, T.M. ve Zajicek, J. M. (1999). Relationship between environmental knowledge and environmental attitude of high school students. *Journal of Environmental Education*. 30 (3). ss.17-21.
- Büyükdoğan, B. (2020). Üniversite öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk algılarının değerlendirilmesi . *Yeni Medya Elektronik Dergisi*. 4 (3). ss. 203-215 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ejnm/issue/56645/742320?publisher=aydin>
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2021). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Campbell, T., Medina-Jerez, W., Erdoğan, İ. ve Zhang, D. (2010). Exploring science teachers' attitudes and knowledge about environmental education in three international teaching communities. *International Journal of Environmental Science Education*. 5(1). ss. 3-29.
- Cochrane, A. ve Pain, K. (2000). A globalizing society?. (edt: David Held). *An Introduction to the Social Sciences: Understanding Social Change. A Globalizing World? Culture, Economics, Politics*. London and Newyork: The Open Universty. ss. 5-45
- Eilbirt, H. ve Parket, I.R. (1973). The practice of business: the current status of corporate social responsibility. *Business Horizons*. 16(4). ss. 5-14
- Ercan, B. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin sosyal sorumluluk anlayışı ve uygulamaları-antalya örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.
- Erdal, H., Erdal, G., ve Yücel, M. (2013). Üniversite öğrencilerinin çevre bilinç düzeyi araştırması: Gaziosmanpaşa Üniversitesi örneği. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*. 4. ss. 57-65
- Göztaş, A., ve Baytekin, E.P. (2009) Sosyal sorumluluk kampanyaları ile çocukların bilinçlendirilmesi ve eğitimi Türkiye'den bir uygulama örneği: aygaz "dikkatli çocuk" kazalara karşı bilinçlendirme kampanyası. *Journal of Yaşar University*. 4(3). ss. 1997-2015
- Güdürü, F. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Sorumluluk Algıları Üzerine Bir Araştırma. *International Primary Education Research Journal*. 5 (3). ss. 243-259 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/iperj/issue/66003/933946>

- Gürbüzöğlü Yalmanlı, S. ve Gözüm, A.İ.C. (2011). The investigation of karkas university of candidate teachers' attitudes towards environmental problems with respect to some variables. *International Online Journal of Educational Sciences*. 3 (3). ss. 1109-1132.
- Harun, R., Hock, L.K. ve Othman F. (2011). Environmental Knowledge and Attitude among Students in Sabah. *World Applied Sciences Journal*. 14 (11). ss. 83-87
- Karatekin, K., Kuş, Z. ve Merey, Z. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarının çözümünde sosyal katılımları. *İlköğretim Online*. 13(2). ss. 345-361
- Kayalı, H. (2010). Sosyal bilgiler, Türkçe ve sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumları. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 21. ss. 258-268.
- Kesici, A. (2018). Lise öğrencilerinin sorumluluk düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 38 (3). ss. 965-985.
- Kırılmaz, H., Kılıç Kırılmaz, S., Demir, B. ve Marakçı, Y. (2018). Üniversite öğrencilerinin küresel sosyal sorumluluk düzeyleri üzerine bir araştırma. *Social Sciences Studies Journal*. ss.6197-6208.
- Konakay, G. Mercanlıoğlu, A. Ç. ve Ergen, B. (2021). The relationship between global social responsibility of x, y, z generations and their tolerance towards accepting differences. *Journal of Strategic Research in Social Science*. 7 (1). ss. 91-116. Doi: 10.26579/josr.138
- Kuhlemeier, H., Van Den Bergh, H. ve Lagerweij, N. (1999). Environmental knowledge, attitudes, and behavior in dutch secondary education. *The Journal of Environmental Education*. 30(2). ss. 4-14.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara
- Özkan, Y., Akgül Gök, F., Kocaoğlu, F., Taşkıran, H., Özdemir, P. ve Muslu Köse, S. (2015). Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin belirlenmesi. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3. ss. 89-108
- Özko, A.E., Çelik, M. ve Gönen, S. (2005). Kurumsal sosyal sorumluluk kavramı ve muhasebenin sosyal sorumluluğu. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 27. ss. 134-145
- Palaz, T. (2016). Dünya Sorunlarına Çözüm Arayan Uluslararası ve Ulusal Kuruluşlar. (edt: Fatih Aydın). *Günümüz Dünya Sorunları*. Ankara. Pegem Akademi. ss. 648-671
- Sadık, F. (2013). Öğretmen adaylarının çevresel tutum ve bilgi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. 3 (4). ss. 69-82
- Scales, P.D., Blyth, D., Berkas, T.H. ve Kielsmeier, J.C. (2000). The effects of service-learning on middle school students' social responsibility and academic success. *Journal of Early Adolescence*. 20(3). ss. 332-358
- Seçgin, F. ve Yazıcı, F. (2018). Tarih ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının kontrol odakları ve küresel sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 8 (15). ss. 1267-1292
- Şimşek, H. (1997). *Paradigmalar Savaşı Kaostaki Türkiye*. İstanbul: Sistem Yayınları
- Tikka, P. M., Kuitunen, M. T. ve Tynys, S. M. (2000). Effects of educational background on students' attitudes, activity levels, and knowledge concerning the environment. *The Journal of Environmental Education*. 31(3). ss. 12-19.
- Toulmin, S. (1999). The ambiguities of globalization. *Futures*. (31). ss. 905-912

- Uymaz, M. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına ilişkin algılarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(1). ss. 59-79. Retrieved from <https://dergipark.org.tr>
- Yetiş, H. (2019). *Sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sanko Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Gaziantep
- Yılmaz, M. ve Arslan, Ş. (2016). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine yönelik algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5(2). ss. 598 – 607.
- Yılmaz, O., Boone, W. J. ve Andersen, H. O. (2004). Views of elementary and middle school Turkish students toward environmental issues. *International Journal of Science Education*, 26(12). ss. 1527-1546. <https://doi.org/10.1080/0950069042000177280>
- Yılmaz, V. ve Arslan, T. (2011). Üniversite öğrencilerinin çevre koruma vaatleri ve çevre dostu tüketim davranışlarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(3). ss. 1–10.
- Worsley, A. ve Skrzypiec, G. (1998). Environmental attitudes of senior secondary school students in South Australia. *Global Environmental Change*. 8. ss. 209 255. [https://doi.org/10.1016/S0959-3780\(98\)00016-8](https://doi.org/10.1016/S0959-3780(98)00016-8)

İletişim/Correspondence

Prof. Dr. Mesut AYDIN
mesut.aydin@inonu.edu.tr

Gözde GÜRBÜZ
Gzde6370@gmail.com